

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІОЛОГІЧНИЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан біологічного факультету

Л.О. Омелянчик
(ініціали та прізвище)

«01» вересня 2025 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ ПРИРОДНИХ ЕКОСИСТЕМ

(назва навчальної дисципліни)

підготовки бакалаврів

(назва освітнього ступеня)

денної форми здобуття освіти

освітньо-професійна програма Мисливське господарство та рослинні ресурси
(назва)

спеціальності 205 Лісове господарство

(шифр, назва спеціальності)

галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство

(шифр і назва)

ВИКЛАДАЧ: Бойка О.А., к.б.н., доц., доцент кафедри генетики та рослинних ресурсів

(ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада)

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри генетики та
рослинних ресурсів

Протокол № 1 від "21" 08 2025 р.
Завідувач кафедри генетики та
рослинних ресурсів

(підпис)

І.О. Полякова
(ініціали, прізвище)

Погоджено
Гарант освітньо-професійної
програми Мисливське господарство
та рослинні ресурси

(підпис)

Г.Ф. Дударева
(ініціали, прізвище)

2025 рік

Викладач: к.б.н., доц. Бойка Олена Анатоліївна

Кафедра: кафедра генетики та рослинних ресурсів

E-mail: olena.boika.ua@gmail.com

Телефон: +38067 6129760 (Viber)

Інші засоби зв'язку:

1. **Facebook & Messenger** <https://www.facebook.com/profile.php?id=100001649524220>
2. **Instagram & Direct** fantaserka_zp_ua
3. особисті повідомлення в системі Moodle

1. Опис навчальної дисципліни

Рослини це один з найголовніших ресурсів будь-якої держави. Лікарські рослини – це невід’ємна частина рослинності нашої країни. Людина широко застосовує лікарські рослини як у офіційній, так, і в народній медицині, у парфюмерії, косметології, кулінарії та ще багато де. Знання про генетичні ресурси лікарських рослин важливі для розуміння шляхів збільшення генетичного різноманіття лікарських рослин, та рослинності в цілому. Створення колекцій, проведення селекційних заходів, пошук нових цінних рослин – все це є складовою частиною завдань, що вони постають перед фахівцями генетиками. Саме цим питанням присвячено даний курс. Стратегія розвитку ЗНУ передбачає приділення посиленої уваги вивченню іноземних мов, а, враховуючи, що в Україні англійській мові було надано статусу офіційної мови міжнародного спілкування, основна увага спрямована саме на англійську мову. Тож ця дисципліна викладається з елементами англійської мови.

Метою викладення навчальної дисципліни “Лікарські рослини природних екосистем” є надати здобувачам уявлення про лікарські рослини, лікарську рослинну сировину, її типи, види, склад; ознайомити здобувачів з правилами збору, сушіння, ідентифікації лікарської рослинної сировини, звернути увагу на асортимент лікарських рослин України та їх використання. Особлива увага акцентована на можливості розширення генетичної мінливості лікарських рослин та покращенні їх якості.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Лікарські рослини природних екосистем” є ознайомлення з видами лікарської рослинної сировини, біохімічним складом лікарських рослин, видами їх використання та функціями у якості лікувальних засобів; вивчення видового складу типових лікарських рослин та лікування певних груп захворювань, відпрацювання навичок визначення запасів лікарської сировини, її ідентифікації та вміння характеризувати певні рослини в залежності від їх біохімічного складу.

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни Лікарські рослини природних екосистем

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі будуть **знати**:

- поняття про генетичні ресурси рослин;
- визначення лікарських рослин та лікарської рослинної сировини;
- правила збирання лікарської рослинної сировини;
- правила заготівлі (сушка та доведення до товарного стану) лікарської сировини;
- біологічно активні речовини які входять до складу лікарської рослинної сировини;
- дію біологічно активних речовин на організм людини;
- видовий склад лікарських рослин України;
- можливі шляхи розширення генетичної мінливості лікарських рослин.

та вміти:

- проводити ботанічну ідентифікацію лікарських рослин
- проводити мікроскопічний аналіз лікарської рослинної сировини;
- проводити макроскопічний аналіз лікарської рослинної сировини;
- характеризувати біологічну дію певних груп речовин;
- характеризувати дію біологічно активних речовин;
- визначати запаси лікарської сировини;
- створювати колекції лікарських рослин;
- пропонувати шляхи та напрями селекційної роботи для покращення якості лікарської рослинної сировини.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти
Статус дисципліни	Вибіркова
Семестр	3-й
Кількість кредитів ECTS	4
Кількість годин	120
Лекції	44 год.
Лабораторні заняття	44 год.
Самостійна робота	32 год.
Консультації	Консультації відбуваються у кількох форматах: очні консультації (offline/Face-to Face): III корпус ЗНУ ауд. 203; online за допомогою платформ Zoom, Google Meet, Microsoft Teams за необхідністю та попередніми домовленостями через електронну пошту викладача, дистанційно у <i>Facebook & Messenger, Telegram, Instagram & Direct, Viber</i> – на запити відповіді у робочий час з 8-00 до 17-00 з понеділка по суботу
Вид підсумкового семестрового контролю:	залік

Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=17090

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

КОМПЕТЕНТНОСТІ/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
ЗК03 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	Практичні заняття та завдання, науково-пошукові роботи здобувачів, бесіда, проблемне навчання, усне опитування, розрахункові завдання, ситуативні задачі	Поточні та підсумкове тестування в системі Moodle, самостійна робота, індивідуальні самостійні завдання, виконання креативних завдань, усне опитування під час проведення практичних занять, оформлення протоколів практичних занять, практичні завдання
ЗК05 Здатність розробляти та керувати проектами.		
ЗК06 Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.		
СК01 Здатність користуватися новітніми досягненнями біології, необхідними для професійної, дослідницької та/або інноваційної діяльності.		
СК03 Здатність користуватися сучасними інформаційними технологіями та аналізувати інформацію в галузі біології і на межі предметних галузей.		
СК04 Здатність аналізувати і узагальнювати результати досліджень різних рівнів організації живого, біологічних явищ і процесів.		
СК05 Здатність планувати і виконувати експериментальні роботи з використанням сучасних методів та обладнання.		
СК07 Здатність діагностувати стан біологічних систем за результатами дослідження організмів різних рівнів організації		
СК09 Здатність застосовувати законодавство про авторське право для потреб практичної діяльності		
СК10 Здатність використовувати результати наукового пошуку в практичній діяльності.		
СК11 Здатність застосовувати знання структури і функціональної організації генетичних систем про- та еукаріотів (хромосомних і поза хромосомних) та принципів і механізмів реалізації генетичної інформації.		
СК13 Здатність застосовувати методи маніпулювання генетичним матеріалом з метою його вивчення, ідентифікації, модифікації та створення ефективних схем селекції		

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни Лікарські рослини природних екосистем

і генно-інженерних технологій. СК14 Здатність використовувати базові знання принципів дослідження біологічних систем як генетичного ресурсу, встановлювати тип генетичного контролю ознак, обирати і використовувати цитогенетичні та молекулярні методи для використання в біотехнології.		
СК15 Здатність планувати етапи та обирати сучасні генетичні, молекулярні та біотехнологічні методи для застосування у біологічних дослідженнях та вирішення складних біологічних проблем, аналізувати отримані дані та інтерпретувати їх.		
Використовувати бібліотеки, інформаційні бази даних, інтернет ресурси для пошуку необхідної інформації.		
Аналізувати та оцінювати вплив досягнень біології на розвиток суспільства.		
Аналізувати біологічні явища та процеси на молекулярному, клітинному, організменому, популяційно-видовому та біосферному рівнях з точки зору фундаментальних загальнонаукових знань, а також за використання спеціальних сучасних методів досліджень.		
Застосовувати під час проведення досліджень знання особливостей розвитку сучасної біологічної науки, основні методологічні принципи наукового дослідження, методологічний і методичний інструментарій проведення наукових досліджень за спеціалізацією.	Практичні заняття та завдання, науково-пошукові роботи здобувачів, бесіда, проблемне навчання, усне опитування, розрахункові завдання, ситуативні задачі	Поточні та підсумкове тестування в системі Moodle, самостійна робота, індивідуальні самостійні завдання, виконання креативних завдань, усне опитування під час проведення практичних занять, оформлення протоколів практичних занять, практичні завдання
Планувати наукові дослідження, обирати ефективні методи дослідження та їх матеріальне забезпечення.		
Дотримуватися основних правил біологічної етики, біобезпеки, біозахисту, оцінювати ризики застосування новітніх біологічних, біотехнологічних і медико-біологічних методів та технологій, визначати потенційно небезпечні організми чи виробничі процеси, що можуть створювати загрозу виникнення надзвичайних ситуацій.		
Дотримуватись норм академічної доброчесності під час навчання та провадження наукової діяльності, знати основні правові норми щодо		

захисту інтелектуальної власності.		
Критично осмислювати теорії, принципи, методи з різних галузей біології для вирішення практичних задач і проблем.		
Проводити оцінку генетичного потенціалу біологічних об'єктів, аналіз молекулярних механізмів спадковості та мінливості, а також прогнозувати наслідки генетичних змін в організмах внаслідок індукованого впливу.		
Володіти методами планування та проведення експериментів з вивчення, ідентифікації, модифікації та маніпулювання генетичним матеріалом, використовуючи сучасні генетичні методи та технології		
Обирати оптимальні генетичні, молекулярні та біотехнологічні методи для вирішення конкретних наукових задач, зокрема створення нових генетичних комбінацій та конструкцій, корекції прояву ознак та оцінки отриманих результатів.		
	Практичні заняття та завдання, науково-пошукові роботи здобувачів, бесіда, проблемне навчання, усне опитування, розрахункові завдання, ситуативні задачі	Поточні та підсумкове тестування в системі Moodle, самостійна робота, індивідуальні самостійні завдання, виконання креативних завдань, усне опитування під час проведення практичних занять, оформлення протоколів практичних занять, практичні завдання

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Лікарські рослини та лікарська сировина

Основні поняття. Лікарське ресурсознавство. Хімічний склад рослин. Лікарська рослинна сировина. Види та типи лікарської сировини. Збирання лікарської рослинної сировини. Строки збирання. Сушіння лікарської рослинної сировини. Особливості сушки в залежності від типу рослинної сировини. Пакування та зберігання. Терміни придатності. Маркування. Транспортування. Раціональне використання та охорона.

Змістовий модуль 2. Ідентифікація та аналіз лікарської сировини

Приймання, ідентифікація та визначення чистоти і доброякісності лікарської рослинної сировини. Властивості та аналіз лікарської рослинної сировини, яка містить сполуки первинного синтезу: полісахариди Властивості та аналіз лікарської рослинної сировини, яка містить вітаміни Властивості та аналіз лікарської рослинної сировини, яка містить сполуки первинного синтезу: ліпіди. Властивості та аналіз лікарської рослинної сировини, яка містить сполуки вторинного синтезу: прості феноли та їх глікозиди, фенольні похідні. Властивості та аналіз лікарської рослинної сировини, яка містить сполуки вторинного синтезу: кумарини, хромони Властивості та аналіз лікарської рослинної сировини, яка містить сполуки вторинного синтезу: ксантони, лігнани. Властивості та аналіз лікарської рослинної сировини, яка містить сполуки вторинного синтезу: дубильні речовини. Властивості та аналіз лікарської рослинної сировини, яка містить терпеноїдні сполуки: ефірні олії. Властивості та аналіз лікарської рослинної сировини, яка містить терпеноїдні сполуки: сапоніни. Властивості та аналіз лікарської рослинної сировини, яка містить азотовмісні сполуки: алкалоїди.

Змістовий модуль 3. Форми, способи та види застосування лікарських рослин

Види лікарських засобів. Правила виготовлення окремих видів лікарських засобів. Правила застосування. Фітопрепарати. Галенові препарати. Збори. Настої і відвари. Настойки. Екстракти. Компреси та припарки. Ароматні води. Групи лікарських засобів за їх дією.

Змістовий модуль 4. Функції та біохімічний склад лікарських рослин

Функції лікарських рослин. Білки та пептиди. Класифікація білків за функціями. Характеристика деяких представників білків та пептидів. Вуглеводи. Моносахариди. Похідні моносахаридів. Олігосахариди. Полісахариди. Ліпіди. Жирні кислоти. Жири. Ліпоїди. Глікозиди. Тіоглікозиди. Ціаноглікозиди. Серцеві глікозиди. Фенольні сполуки. Фенол та його похідні. Кумарини. Хромони. Флавоноїди. Лігнани. Ксантони. Хінони. Дубільні речовини. Біологічна дія фенольних сполук. Ефірні олії: поняття, класифікація. Монотерпени і монотерпеноїди. Сесквітерпеноїди. Ароматичні сполуки. Поширення та застосування ефірних олій. Дитерпени. Тритерпени. Сапоніни. Алкалоїди: поняття, класифікація. Поширення та біологічна функція у рослинах. Біологічна дія алкалоїдів.

Змістовий модуль 5. Найбільш розповсюджені та застосовані лікарські рослини України в офіційній фармакопеї

Асортимент лікарських рослин України з акцентом на лікарські рослини Запорізького регіону.

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин	Згідно з розкладом
		д.ф.	
Лекція 1	Генетичні ресурси рослин	2	Згідно затвердженого розкладу занять денного відділення на 2025-26 н.р. Розклад розміщено на сайті ЗНУ
Лекція 2	Лікарські рослини та лікарська сировина.	2	
Лекція 3	Збирання, сушіння, та зберігання лікарської сировини	2	
Лекція 4	Види та способи застосування лікарських засобів	2	
Лекція 5	Функції лікарських рослин та їх дія	2	
Лекція 6	Білки та пептиди	2	
Лекція 7	Вуглеводи	4	
Лекція 8	Ліпіди.	2	
Лекція 9	Глікозиди. Серцеві глікозиди	4	
Лекція 10	Фенольні сполуки	4	
Лекція 11	Ефірні олії	4	

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни Лікарські рослини природних екосистем

Лекція 12	Терпеноїди	4	<i>Згідно затвердженого розкладу занять денного відділення на 2025-26 н.р. Розклад розміщено на сайті ЗНУ</i>
Лекція 13	Алкалоїди	4	
Лекція 14	Вітаміни	4	
Лекція 15	Дикорослі лікарські рослини: ресурси, раціональне використання, охорона	2	
Лабораторне заняття 1	Оцінка запасів лікарської сировини	2	
Лабораторне заняття 2	Мікроскопічний аналіз лікарської сировини.	2	
Лабораторне заняття 3	Макроскопічний аналіз лікарської сировини.	2	
Лабораторне заняття 4	Макроскопічний аналіз лікарської сировини	2	
Лабораторне заняття 5	Макроскопічний аналіз лікарської сировини	2	
Лабораторне заняття 6	Макроскопічний аналіз лікарської сировини	2	
Лабораторне заняття 7	Макроскопічний аналіз лікарської сировини	2	
Лабораторне заняття 8	Макроскопічний аналіз лікарської сировини	2	
Лабораторне заняття 9	Хімічний аналіз лікарської сировини	2	
Лабораторне заняття 10	Лікарська сировина, що містить вуглеводи, пептиди та білки	4	
Лабораторне заняття 11	Лікарська сировина, що містить ліпіди, глікозиди	4	
Лабораторне заняття 12	Лікарська сировина, що містить фенольні сполуки	4	
Лабораторне заняття 13	Лікарська сировина, що містить ефірні олії	4	
Лабораторне заняття 14	Лікарська сировина, що містить алкалоїди	4	
Лабораторне заняття 15	Лікарська сировина, що містить вітаміни	4	
Лабораторне заняття 16	Захист індивідуальних завдань	2	

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни
Лікарські рослини природних екосистем

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/роботи	Вид контрольного заходу	Зміст контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання*	Усього балів
1	2	3	4	5
Поточний контроль				
Протокол практичного заняття	Перевірка протоколу лабораторного заняття	Методичні рекомендації до виконання та оформлення завдань лабораторного заняття розміщено в системі електронного навчання ЗНУ.	Лабораторне заняття оцінюється у 2 бали максимум: 2 бали – повне виконання та оформлення 1 бал – часткове виконання та оформлення 0 балів – протокол відсутній	15×2 = 30
Самостійна робота	Перевірка виконаного самостійної роботи.	Методичні рекомендації до виконання та оформлення самостійної роботи розміщено в системі електронного навчання ЗНУ.	Самостійна робота оцінюється у 10 балів максимум. Кожне завдання у таблиці оцінюється у 1 бали: 1 бал – виконано 0 балів – не виконано	10
Креативне завдання	Перевірка виконаного креативного завдання	Методичні рекомендації до виконання та оформлення креативного завдання розміщено в системі електронного навчання ЗНУ.	Креативне завдання оцінюється у 5 балів максимум: 1 бал – якість оформлення 1 бал – наявність ілюстративного матеріалу 1 бал – якість переліку використаних джерел 2 бали – повнота розкриття теми та наукова якість виконаного завдання	5
Контрольне тестування	Тести на платформі Moodle.	10 питань вибору правильної відповіді або визначення відповідності	Тести на вибір правильної відповіді оцінюються в 1 бал, тест на визначення відповідності оцінюється у 4 бали	15
Усього поточний контроль	6			60
Підсумковий контроль				
Залік	Індивідуальне самостійне завдання		Індивідуальне самостійне завдання оцінюється у 10 балів максимум. Детальні критерії оцінювання розміщено у СЕЗН ЗНУ.	10
	Підсумкове практичне завдання		Підсумкове практичне завдання оцінюється у 10 балів максимум. Детальні критерії оцінювання розміщено у СЕЗН ЗНУ	10
	Підсумкове тестування (теоретична частина)	Тести на платформі Moodle 10 питань щодо вибору правильної відповіді, надання визначення, встановлення відповідності та підпису малюнків	Тести на вибір правильної відповіді та підпису малюнків оцінюються в 1 бал, надання визначення 2 бали максимум, встановлення відповідності 4 бали максимум	20
Усього підсумковий контроль	3			40

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Лікарські рослини природних екосистем
Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Основні навчальні ресурси представлено на сторінці курсу у системі електронного забезпечення навчання ЗНУ Moodle за покликанням розміщеним у першій секції цього силабусу. Там також розміщені покликання на додаткові ресурси які дають змогу розширити та поглибити свої знання з тематики даної дисципліни.

Рекомендована література

Основна:

1. Лікарські рослини : Методичні рекомендації до практичних робіт для здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти за спеціальностями 091 Біологія та біохімія; 014 Середня освіта (предметна спеціалізація 014.05. Середня освіта (Біологія і здоров'я людини); 162 Біотехнологія і біоінженерія; 206 Садово-паркове господарство / уклад. О. Ю. Бондаренко. Одеса : Видавець С. Л. Назарчук, 2023. 44 с.
2. Грейда Н.Б. Фітотерапія: конспект лекцій. Луцьк, 2022. 77 с.
3. Якубенко Б.Є., Біленко В.Г., Лікар О.Я., Лушпа В.І. Лікарські рослини: технологія вирощування та використання. Київ : Ліра, 2021.654с.
4. Мойсієнко В. В. Лікарські рослини у ветеринарній медицині. Підручник. Житомир. Видав: ПП «Рута», 2020. 168 с., іл.
5. Конспект лекцій для підготовки до іспиту з фармакогнозії / Під загальною редакцією О. М. Кошового. Харків : НФаУ, 2019. 84 с.
6. Фармацевтичне ресурсознавство з основами інтродукції рослин: навч. посіб. для провізорів-інтернів вищ. мед. та фармац. навч. закл. III–IV рівнів акредитації. Запоріжжя : ЗДМУ, 2016. 208 с
7. Сучасна фітотерапія : навч. посіб. Харків : «Друкарня Мадрид», 2016. 580 с

Додаткова:

1. Кунах В. А. Біотехнологія лікарських рослин. К. : Логос, 2005. 724 с.
2. Аннамухаммедова. О. О. Лікарські рослини: навч. посібник [для студентів вищ. навч. закл.] Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 202 с.
3. Лікарські рослини: Енциклопедичний довідник / Відп. ред. А. М. Гродзінський. Київ : Видавництво «Українська Енциклопедія» ім. М. П. Бажана, Український виробничо-комерційний центр «Олімп», 1992. 544 с : іл.

4. Тарасенко Г.В. та ін. Фармакогностичні методи аналізу: навч. пос. для студ. напряму підг. 6.120201 «Фармація» спеціальності «Технологія фармацевтичних препаратів» Київ : КНУТД, 2012. 260 с.
5. Колосович М. П., Глущенко Л. А., Шевченко Т. Л. Генетичне різноманіття лікарських рослин. *Генетичні ресурси рослин*. 2020. № 26. С. 80-95.
6. Гарбарець Н.М., Гарбарець М.О. Словник наукових і народних назв лікарських рослин України: довідник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. 80 с.
7. Гарбарець М.О., Гарбарець Н.М. Лікарські рослини для вашого здоров'я: Довідник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. 288 с.
8. Яцук Г.Ф., Миколів І.М., Семенів О.О., Бігун Н.П. Лікарські овочеві рослини. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. 144 с.
9. Duke, James A. Handbook of medicinal herbs. CRC PRESS, 2002. 893 p.
10. Sams, Tina. Healing herbs : a beginner's guide to identifying, foraging, and using medicinal plants. Fair Winds Press, 2015. 241 p.

Інформаційні ресурси

1. Енциклопедія лікарських рослин – лікарські трави України URL: <https://liktravy.ua/herbs>
2. Популярні лікарські рослини: властивості, дія, детальний опис URL: <https://apteka-ds.com.ua/blog-item/populiarni-likarski-roslyny-vlastyvosti-diiya-detalniy-opys>
3. Лікарські рослини URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ADxCLe32ePA>
4. Лікарські рослини України, зелені скарби URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Q1XyjFQ-EFc>
5. Лікарські рослини (Дерева, кущі, трави) URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ibNcLxiqhs>
6. Лікарські рослини біля лісу: аптека природи URL: <https://www.youtube.com/watch?v=YEy0WytgNVc>
7. Лікарські рослини. Отруйні рослини URL: <https://www.youtube.com/watch?v=n161eYV-yZ4>
8. Навчальний фільм Лікарські рослини URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5ga65YPIT4>
9. Лікарські рослини ростуть на городі, це просто URL: <https://www.youtube.com/watch?v=CjCh73BVuEk>
10. Національний центр генетичних ресурсів рослин України URL: <https://yuriev.com.ua/ua/pro-institut/nacionalnij-centr-genetichih-resursiv-roslin-ukraini/>

7. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Відвідування усіх занять курсу (у всіх форматах offline, online) є **обов'язковим** та фіксується у журналах академічних груп. Пропуски можливі тільки **за поважної причини** (лікарняний, заява у деканаті, відрядження, подання деканату для участі у різноманітних заходах поза навчальної діяльності) – ці заняття відпрацьовуються **без втрати балів** за пропущене заняття за умови виконання усіх його вимог та оформлення відповідним чином (протокол лабораторного заняття, конспект лекційного заняття). Відпрацювання лабораторних занять здійснюється за пред'явлення обґрунтування пропуску та домовленості зі старшим лаборантом кафедри у час коли лабораторія та лаборант вільні. Відпрацювання пропущених лекційних занять передбачає пред'явлення викладачу конспекту відповідної лекції написаному власноруч. Заняття пропущені з **неповажної причини** також відпрацьовуються за вищезгаданою схемою, але **оцінюються меншою кількістю балів або не оцінюються взагалі.** Якщо здобувач освіти пропускає заняття в online форматі через технічні проблеми (відсутність Інтернет - з'єднання, проблеми доступу до

платформ спілкування, неякісний зв'язок) він повинен повідомити про це викладача не пізніше ніж через добу після заняття або попередити заздалегідь про неможливість присутності на занятті. В цьому випадку механізм відпрацювання буде узгоджуватися окремо у кожному випадку зважаючи на обставини.

До заліку допускаються здобувачі освіти які набрали не менш ніж 35 балів поточного контролю.

Політика академічної доброчесності

Кожний здобувач освіти зобов'язаний дотримуватися принципів академічної доброчесності. Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору інформаційних джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим. Письмові завдання з використанням часткових або повнотекстових запозичень з інших робіт без зазначення авторства – це плагіат. Використання будь-якої інформації (текст, фото, ілюстрації тощо) мають бути правильно процитовані з посиланням на автора або джерело інформації. Якщо ви не впевнені, що таке плагіат, фабрикація, фальсифікація, порадьтеся з довідковими джерелами з цієї тематики.

До здобувачів освіти, у роботах яких буде виявлено списування, плагіат чи інші прояви недоброчесної поведінки можуть бути застосовані різні дисциплінарні заходи (див. посилання на Кодекс академічної доброчесності ЗНУ в додатку до силабусу). Роботи, у яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Ідентичні роботи здобувачів освіти одного потоку не оцінюються – жоден зі здобувачів освіти з однаковими роботами не отримає бали за такі завдання та не буде мати права переробити ці завдання.

Приступаючи до вивчення курсу здобувач освіти автоматично погоджується з *Кодексом академічної доброчесності ЗНУ* (покликання за яким можна ознайомитись з Кодексом розміщено у додатку до цього силабусу) та вимогами викладеними вище.

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Перед початком занять (у будь-якому форматі) **усі учасники навчального процесу або вимикають або переводять мобільні пристрої у режим авіа польоту або у режим без звуку.** За умови проведення заняття в онлайн форматі висувається вимога **відключення мікрофону студентами.** Включення мікрофону відбувається лише за умови дозволу це зробити від викладача чи для відповіді на запитання спрямоване саме цьому здобувачу освіти. Під час роботи групою викладач пояснює правила спілкування та режим включення/відключення мікрофонів. **За порушення правил поведінки на занятті здобувач освіти може бути видаленим із заняття.**

Використання гаджетів дозволяється лише якщо цього вимагає навчальний процес (тестування, перегляд відео чи прослуховування аудіо матеріалів, використання навчальної літератури, посібників, довідників у електронному вигляді тощо) та з дозволу викладача. **У випадку несанкціонованого використання будь-яких гаджетів здобувач освіти може бути видаленим з аудиторії чи онлайн заняття без права відпрацювання цього заняття та з втратою балів за нього.**

Використання гаджетів на контрольних заходах заборонено за винятком використання їх для проходження тестування в системі Moodle (при цьому на гаджеті відкрита тільки вкладка цієї системи).

Комунікація

Комунікація **викладача** зі **здобувачами освіти** відбувається у кількох форматах в залежності від форми здобування вищої освіти (денна або заочна), а також в залежності від типу навчання кожного навчального року (*offline, blended, online*). В форматі Face-to-Face викладача можна знайти в аудиторіях 202, 203 III навчального корпусу згідно регламенту роботи який затверджується кожного семестру та доступний на стенді кафедри генетики та рослинних ресурсів. Спілкування з використанням різноманітних мобільних каналів зв'язку (телефон, СМС, ММС повідомлення Viber) – викладач відповідає за можливості (під час занять, в обідню перерву та після закінчення робочого часу повідомлення та дзвінки не приймаються), всі повідомлення отримані за цими каналами зв'язку у неробочий час будуть опрацьовані наступного дня (за винятком неділі). На електронні листи та звернення відповідь протягом максимум 3 днів. Комунікація в соцмережах відбувається також у робочий час. Можливі виключення за потреби (перескладання контрольних заходів чи заліку, сесія здобувачів вищої освіти заочної форми тощо), але по неділях та у святкові та неробочі дні відповідь викладача може бути отримана у перший робочий день по закінченню свят чи вихідних. Консультації за допомогою платформ Zoom, Google Meet, Microsoft Teams проводяться за необхідністю та попередньою домовленістю через електронну пошту викладача.

Проте викладач очікує взаємоповаги при спілкування зі здобувачами освіти (надсилання повідомлень, враховуючи на електронну пошту протягом часу з 7-00 до 22-00, а не посеред ночі). Якщо ви не отримали відповідь на ваші запити протягом 3 днів слід або звернутися до викладача у режимі *offline* (в університеті) або повторити запит бо іноді виникають технічні помилки та Ваше повідомлення не було отримано.

До здобувачів освіти висувається прохання **після закінчення курсу залишити відгук** у системі Moodle та **бути активними на форумах** і при виникненні питань звертатись також до форумів дисципліни у цій системі. **Створювати нові обговорення** питань що виникають під час вивчення дисципліни на форумах самостійно за необхідністю. **Змінити у своєму профілі в системі Moodle адресу електронної пошти з встановленої за замовчуванням автоматично на діючу адресу електронної пошти яка постійно перевіряється.** Це додаткова можливість вчасно отримувати новини дисципліни та канал зв'язку для викладача (викладач буде мати змогу написати вам листа якщо виникають якісь питання чи проблемні ситуації). **До здобувачів освіти висувається вимога періодично заходити в систему Moodle та відстежувати новини і вчасно виконувати завдання.**

Будь-які **конфліктні ситуації** що виникають під час навчального процесу мають бути **урегульовані** згідно діючих законодавчих актів та Положень ЗНУ (див. Додаток до цього силабусу), а також за допомогою завідувача кафедрою, деканату, студентського самоврядування та адміністрації ЗНУ (за потреби).

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Лікарські рослини природних екосистем
ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2025-2026 н. р. доступний на сайті ЗНУ у відповідному розділі

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методикку проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ
Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**
Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua
Гаряча лінія: Тел. (061) 227-12-76

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни
Лікарські рослини природних екосистем

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE):

<https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, спрямуйте листа з темою «Забув пароль/логін» на адресу: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу. Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПАРТНЕР ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ:
<https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

ШКОЛА КОНФУЦІЯ (ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>